

Aluehallintovirasto

Aluehallintoviraston rooli koronaepidemian aikana tartuntatautilain mukaisten toimien ja valvonnan näkökulmasta

Tehyn terveystieteellinen seminaari 29.10.2020

Aluehallintoylilääkäri Laura Nikunen ja ylitarkastaja Oona Mölsä
Terveystieteiden yksikkö, Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Tartuntatautilain mukaiset toimivaltuudet yleisesti

(Kuva: STM)

STM – yleinen, strateginen ohjaus ja valtakunnallisten tilanteiden johtaminen

THL – valtakunnallinen sisältöohjaus, epidemiologinen tilannekuva ja arviointi, asiantuntijatuki eri viranomaisille

AVI – kuntien ja kuntayhtymien valvonta sekä siihen kuuluva ohjaus, viranomaistoiminnan tarvittava yhteensovittaminen, eräät hallinnolliset päätökset

Sairaanhoitopiiri – alueensa operatiivinen ohjaus ja asiantuntijatuki, operatiiviset toimenpiteet

Kunta / kuntayhtymä – operatiiviset toimenpiteet, päätökset ja niiden toimeenpano

Aluehallintoviraston tartuntatautilain mukainen rooli koronavirusepidemian aikana

- Avi sovittaa yhteen ja valvoo tartuntatautien torjuntaa alueellaan
 - Osallistuminen valvojana viranomaisten yhteistyöryhmiin kuten esim. sairaanhoitopiirien alueellisiin koordinaatioryhmiin tai raja-asemien operatiivisiin ryhmiin
 - Ohjauskirjeet
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus ja valvonta (mm. kantelut ja epäkohtailmoitukset)
- Tartuntatautilain mukaisten päätösten tekeminen
 - Yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten sekä eräiden julkisten tilojen sulkeminen
 - Edellä mainittuihin päätöksiin liittyvä ohjaus, esim. <http://www.avi.fi/web/avi/usein-kysytyt-kysymykset>
 - Tarvittaessa määräykset terveystarkastusten järjestämisestä ja niihin osallistumisesta
- Ravitsemisliikkeitä koskevien rajoitusten noudattamisen valvonta
- Osallistuminen lakimuutosten valmisteluun ja lausuntojen antaminen

Keskeiset säännökset: Tartuntatautilaki (TTL, 1227/2016)

- 8 §: Avin rooli torjuntatyössä ja torjunnan valvonnassa
- 12 §: Tartuntatautien torjuntatyön valvonta
- 15 § ja 16 §: Avin mahdollisuus määrätä järjestettäväksi kohdennetut terveystarkastukset sekä määrätä henkilöt osallistumaan niihin
- 17 §: Terveystarkastuksen ja sosiaalihuollon toimintayksiköiden velvollisuus torjua hoitoon liittyviä infektioita
- 58 §: Kunnan ja avin mahdollisuus päättää tilojen sulkemisesta ja yleisötilaisuuksien ja yleisten kokouksien järjestämisestä
- 58 a §: Ravitsemisliikkeitä koskevat rajoitukset (väliaikainen)
- 58 b §: Avi valvoo 58 a §: n mukaista menettelyä (väliaikainen)
- 60 §: Karanteeni
- 63 §: Eristäminen
- 64 §: Välttämättömän sairaanhoidon toteuttaminen mahdollista eristämisen aikana
- 67 §: Oven lukitseminen karanteenin tai eristämisen aikana
- 71 §: Äkillinen vakava terveysvaara → STM, avi tai kunnan tartuntataudeista vastaava toimielin voivat päättää esim. karanteenista tai eristämisestä virkasuhteisen tartuntataudeista vastaavan lääkärin sijasta.

Tartuntatautilaki 58 §

Kun laajaa tartunnan vaaraa aiheuttava yleisvaarallinen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäilty tartuntatauti on todettu tai sen esiintyminen on perustellusti odotettavissa, **kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin** voi päättää toimialueellaan **sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden, oppilaitosten, päiväkotien, asuntojen ja vastaavien tilojen sulkemisesta sekä yleisten kokousten tai yleisötilaisuuksien kieltämisestä**. Edellytyksenä on lisäksi, että toimenpide on välttämätön yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen estämiseksi. **Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavat päätökset silloin, kun ne ovat tarpeen usean kunnan alueella.**

Jos muu kuin 1 momentissa tarkoitettu tartuntatauti aiheuttaa laajaa tartunnan vaaraa, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin ja aluehallintovirasto **voivat alueellaan päättää oppilaitosten ja päiväkotien sulkemisesta**, jos se on välttämätöntä taudin leviämisen ehkäisemiseksi.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut päätökset tehdään **enintään yhden kuukauden ajaksi**. Toimenpiteet on heti lopetettava, kun tartunnan vaaraa ei enää ole.

TTL 58 §:n mukaiset rajoitukset koronavirusepidemian aikana

- Keväällä 2020 avit päättivät yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten kieltämisestä sekä oppilaitosten sulkemisesta.
- Väkeä kokoavien tilaisuuksien rajoittamista on jatkettu edelleen kesällä ja syksyllä, koska se on katsottu välttämättömäksi COVID-19-viruksen leviämisen estämiseksi.
- Päätökset on valmisteltu aluehallintovirastojen välillä yhteistyönä sen varmistamiseksi, että rajoitukset perustuvat koko maassa samanlaisiin ja tarkoituksenmukaisiin kriteereihin. Jokainen avi käyttää itsenäistä harkintavaltaa ja vastaa sen selvittämisestä, että rajoitus on sen alueella välttämätön.
- STM antoi syyskuussa ohjeen koskien alueellista organisoitumista ja tartuntatautilain mukaisten toimenpiteiden valmistelua → sairaanhoitopiirien koordinoimat alueelliset ryhmät, joihin osallistuvat alueen kunnat, avi, THL ja ELY-keskus → selvitetään rajoitustoimenpiteiden ja suositusten tarvetta sekä sitä, millä tasolla (kunta vai avi) päätöksiä on syytä tehdä.

TTL 58 a ja b §:t (400/2020)

- 58 a §: ravitsemisliikkeitä koskevat rajoitukset
 - Esim. aukioloaikaa ja asiakasmäärää rajaavat säännökset
 - Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia määräyksiä.
- 58 b §: Avi valvoo 58 a §:ssä ja sen nojalla annetuissa asetuksissa säädettyjen velvoitteiden ja rajoitusten noudattamista.
- 58 a ja b §:t ovat voimassa väliaikaisesti.

Tartuntatautilaki 14, 15, 16 §

14 §

Kunnan on järjestettävä yleisiä rokotuksia ja terveystarkastuksia tartuntatautien ehkäisemiseksi. Rokotukseen tai terveystarkastukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

15 §

Aluehallintovirasto voi määrätä järjestettäväksi toimialueensa jollakin paikkakunnalla tai tietyssä työpaikassa, laitoksessa, kulkuneuvossa tai vastaavassa paikassa oleskeleville terveystarkastuksen, jos tarkastus on yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi *tarpeen*. **Terveystarkastukseen osallistuminen on vapaaehtoista.**

Terveystarkastuksen suorittaa lääkäri tai asianmukaisen koulutuksen saanut muu terveydenhuollon ammattihenkilö lääkärin valvonnassa. **Tarkastuksen osana voidaan ottaa välttämättömiä näytteitä** ja tehdä muu tutkimus, josta ei aiheudu merkittävää haittaa tutkittavalle.

16 §

Aluehallintovirasto voi päättää, että 14 ja 15 §:n mukaiseen terveystarkastukseen osallistuminen on **pakollista**, jos se on yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi *välttämätöntä*.

Toiminta raja-asevilla

- Raja-asevilla kunnat ovat järjestäneet terveystarkastuksia ja matkustajille on jaettu THL:n ohjetta.
- Joillakin raja-asevilla kunnat ovat lisäksi järjestäneet kohdennettuja vapaaehtoisia terveystarkastuksia.
 - Aluehallintovirasto ei ole toistaiseksi määrännyt pakollisia terveystarkastuksia TTL 16 §:n perusteella.

Tartuntatautilain mukainen karanteeni ja eristäminen

60 §

Jos yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen vaara on ilmeinen eikä taudin leviämistä voida muulla tavoin estää, **virkasuhteinen kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri tai virkasuhteinen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri** voi päättää henkilön **karanteenista** enintään yhden kuukauden ajaksi. Päätös karanteenista voidaan tehdä henkilölle, jonka on *todettu tai perustellusti epäilty altistuneen* yleisvaaralliselle tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillylle tartuntataudille.

63 §

Kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää yleisvaaralliseen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäiltyyn tartuntatautiin *sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn* henkilön **eristämisestä** terveydenhuollon toimintayksikköön enintään kahden kuukauden ajaksi, jos taudin leviämisen vaara on ilmeinen ja jos taudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä. Päätöksen tehneen lääkärin on annettava eristettävälle henkilölle ja häntä hoitaville työntekijöille tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi välttämättömät ohjeet.

- Karanteeni- ja eristämispäätökset voidaan tehdä henkilön **tahdosta riippumatta**.

Tartuntatautilain mukainen karanteeni ja eristäminen (jatkuu)

- Tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää
 - Välttämättömän sairaanhoidon toteuttamisesta eristetyille tämän tahdosta riippumatta (64 §)
 - Lääkityksen antamisesta vastustuksesta huolimatta eristämisen aikana (65 §)
 - Karanteeni- tai eristyshuoneen oven lukitsemisesta ulkopuolelta (67 §)
 - Tapaamisen rajoittamisesta karanteenin tai eristämisen aikana (69 §)
- Edellyttävät valituskelpoisen päätöksen tekemistä.
- **68 §** → Karanteeni ja eristäminen on toteutettava siten, että henkilön oikeuksia ei tarpeettomasti rajoiteta. Henkilöllä on oikeus pitää yhteyttä toimintayksikön ulkopuolelle tavalla, joka ei aiheuta tartuntavaaraa muille.

Tartuntatautilaki 17 §

Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon **toimintayksikön on torjuttava suunnitelmallisesti hoitoon liittyviä infektioita**. Toimet on sovitettava yhteen terveydenhuoltolain 8 §:ssä säädettyjen potilasturvallisuutta edistävien toimien kanssa.

Toimintayksikön johtajan on seurattava tartuntatautien ja lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien esiintymistä ja huolehdittava tartunnan torjunnasta. Toimintayksikön on huolehdittava potilaiden, asiakkaiden ja henkilökunnan tarkoituksenmukaisesta suojauksesta ja sijoittamisesta sekä mikrobilääkkeiden asianmukaisesta käytöstä.

Toimintayksikön johtajan on käytettävä apunaan tartuntatautien torjuntaan perehtyneitä terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja sovitettava toimintansa yhteen kunnan tai kuntayhtymän toteuttamien toimien sekä valtakunnallisten hoitoon liittyvien infektioiden torjuntaohjelmien kanssa.

Tartuntatautilaki 17 § (jatkuu)

- Velvoittaa sekä julkisia että yksityisiä toimijoita.
- Torjuntatyössä otettava huomioon perusoikeuksien toteutuminen
 - Vrt. esim. vierailukiellot
 - Apulaisoikeusasiamies ottanut kantaa asiaan ratkaisussa EOAK/3232/2020.

Tietoja Etelä-Suomen aviin tulleista sote-kanteluista ja epäkohtailmoituksista koronavirusepidemiaan liittyen

- Etelä-Suomen aluehallintoviraston sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaan tullut lähes 100 kantelua tai epäkohtailmoitusta COVID-19-virukseen liittyvää menettelyä koskien.
- Ilmoitukset koskeneet esim. suojainten saatavuutta ja käyttöä, työntekijöiden siirtymistä hoitopaikkojen välillä (resurssit), vierailujen rajoittamista, omaisten tiedonsaantia, eristämiskäytäntöjä ja koronatestauksen järjestämistä.
- Ilmoitusten kohteissa korostuneet vanhusten tehostettu palveluasuminen, päivystysyksiköt sekä testauksen osalta yksityiset lääkäriasemat.

Tartuntatautilakiin ehdotettuja muutoksia

- Tartuntatautilain muutokset, mm. 58 c-g §:t (elinkeinonharjoittamisen rajoittaminen)
- 58 a-b §:ien voimassaolon jatkaminen (ravitsemisliikkeitä koskevat rajoitukset ja valvonta)
- Testaa ja tule –malli (maahantulijoiden ennakkotestaus)

Kiitos!

Yhteystiedot:

aluehallintoylilääkäri Laura Nikunen, laura.nikunen@avi.fi
ylitarkastaja Oona Mölsä, oonamolsa@avi.fi